

TAHSİN YÜCEL

AYNA

Can Yayınları

*Bu tanıtım kopyası
Can okurları için
özel olarak hazırlandı.*

Can Yayınları

Tahsin Yücel

AYNA

Tahsin Yücel, 1933 yılında Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde uzun yıllar öğretim üyeliği yaptıktan sonra, 2000 yılında emekli oldu. Çok çeşitli alanlarda ürünler vererek yazınımıza katkıda bulundu. Yazın araştırmalarına 1969'da yayınladığı *L'Imaginaire de Bernanos* ile başladı. Bunu 1973 yılında yayınlanan *Figures et Messages dans la Comédie Humaine* izledi. Ardından 1979'da *Anlatı Yerlemleri*'ni, 1982'de *Dil Devrimi ve Sonuçları* ve *Yapısalcılık*'ı yayınladı. Tahsin Yücel'in deneme ve eleştirileri de büyük yankılar uyandırdı. 1976'da *Yazın ve Yaşam*, 1982'de *Yazının Sınırları*, 1991'de *Eleştirinin Abecesi*, 1993'te *Tartışmalar*, 1995'te *Yazın*, *Gene Yazın*, 1997'de *Alıntular*, 1998'de *Söylemlerin İçinden* (1999 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü), 2000'de *Salaklık Üstüne Deneme*, 2003'te *Yüz ve Söz*'le deneme ve eleştirilerini okurla buluşturan Yücel, roman ve öyküleriyle de edebiyatımızda kendine kalıcı bir yer edindi. Yücel, ilk romanı *Mutfak Çıkmazı*'nı 1960 yılında yayınladı. Bunu 1975'te *Vatandaş*, 1992'de *Peygamberin Son Beş Günü* (Orhan Kemal Roman Ödülü), 1995'te *Bıyık Söylencesi* ve 2002'de *Yalan* (2003 Yunus Nadi Roman Ödülü ve 2003 Ömer Asım Aksoy Roman Ödülü) izledi. Öykü kitaplarından, Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan *Haney Yaşamalı* 1955 yılında, *Düşlerin Ölümü* 1958'de (1959 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü), *Ben ve Öteki* 1983'te, *Aykırı Öyküler* 1989'da ve *Komşular* 1999'da (Dünya Kitap 1999 Yılın Kitabı Ödülü) yayımlandı. Pek çok çeviriye imza atan Tahsin Yücel'e 1984'te Azra Erhat Çeviri Yazını Üstün Hizmet Ödülü verildi. Yücel'in 1957 yılında yayınladığı *Anadolu Masalları* başlıklı bir de masal kitabı var.

CANCEP 14

Dizi Editörü: Celâl Üster
Yayına Hazırlayan: Faruk Duman
Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Dizgi: Serap Bertay
Düzeltili: Fulya Tükel
Montaj: Mine Sarıkaya
Kapak Uygulama: Serap Bertay

Kapak Baskı: Şefik Matbaası
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

Birinci Basım: Eylül, 2005

ISBN 975-07-0551-3

© Tahsin Yücel, 2005

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2005

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89

Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Tahsin Yücel
AYNA

CAN YAYINLARI

SUNU

İroni gibisi yoktur. Öldürmez, süründürür. İroninin okları hedefi on ikiden vurduğunda bile, çoğu kez hedef ne olduğunu anlamaz. Hatta hedef tahtası olduğunu bile.

İroni, aynı zamanda, yazarın zırhıdır. Öykülerinde, romanlarında yarattığı kişilerle kendi arasına saygılı bir uzaklık koymasını sağlar. Öylesine ki çoğu kez, öyküyü, romanı okuyup bitirdiğimizde, yazarın nereye gizlendiğini sorarız kendimize; yazarın her cümlede, her sözcükte varolduğunu unutup.

İroni (bu arada) yazarın dünya görüşünü de hemen ele vermesine engel olur. İğnelerini batırdığı yerden 'ah'lar, 'of'lar duyarsınız, ama biz okurları ilgilen-diren, iğneyi kimin batırdığı değil, kime batırıldığıdır.

Karıştırmamak gerek; ironi mizah değildir. Mizah ne kadar yüzeydeyse ironi o kadar derindedir.

Aristofanes'ten, Rabelais'den, Gogol'den beri böyledir bu.

Çağdaş Türk yazınının en büyük ironi ustası Tahsin Yücel'in bir öyküsünü okuyacaksınız bu kitapçıkta.

Yarattığı Prof. Tarık Uysal'ın kişiliğinde, içinde yaşadığımız bu toplumun *ironik* öyküsünü okuyacaksınız.

Zaman içinde değişen, kişiliğini yitiren, eşinin bile tanıyamaz olduğu Prof. Uysal'ın öyküsü, gerçekte tüm değerlerini yitirmekte olan, geçer akçe tek değer olarak parayı, zenginliği, onun erkini gören toplumsal 'sapıklılığın' (kanımca, gerçek sözcük bu) öyküsü, eleştirisi.

Tahsin Yücel, o eşsiz ironisiyle eleştirmeden eleştiriyor; sesini yükseltmeden, hatta burnunu bile tıkamadan, kokuşmuşluğu, bir hukuk profesörünün yüzüne aynayı tutarak ortaya koyuyor. Ama o aynada yansıyan Prof. Uysal'ın yüzü, ne kadar da fırlıdak milletvekillerinin, cambazoğlu cambaz bakanların, her nabza şerbet veren üniversite hocalarının ve her gittiği gazetede yeni bir kimlik edinen *köşemenlerin* yüzü.

İroni, hiç kuşkusuz, iyi bir silahtır. Yazarın öldürmek değil, yaralamak için kullandığı.

Ama, ayna sözcüğü, silahtan daha çok yakışıyor ironinin tanımına.

Ferit Edęü

Hans Peter'le lokantada akşam yemeği. Yemeđin sonuna doğru, Amerikalı bir kadın, bir dostuna benzeterek üzerine atılıyor. Sonra da, utanç içinde, özür diliyor. "İşte gene başladı!" diye sızlanıyor Hans Peter. Sonra bana bu aldandaların sıklaştığını ve kendisini bayagı rahatsız ettiğini açıklıyor. Yanımızdan geçen insanlar bizi durmamacasına anı-imgelerle bombalıyorlar, biz de bunları geri çeviriyor, böylece kendimizi koruyoruz. Demek ki Hans Peter'in bu anı-imgeleri çekmek ve böylece olmayacak korunma içgüdülerine yol açmak için tuhaf bir sakatlığı var.

Michel Tournier, Le Vagabond immobile.

Profesör Tarık Uysal, "Tamam, tamam, uyandık!" diye homurdandı, elini uzatıp susturdu saati, sonra, bir iki dakika toparlanmak üzere, yorganı başına çekti. Eski huyuydu, hemen her sabah yapardı bunu: bir süre yorganı başına çekip bedenini ve beynini yeni güne hazırlardı. Ancak, son zamanlarda

hazırlanma süreleri gittikçe uzuyor, güne hazırlanayım derken, yeniden uyuduğu bile oluyordu. Bu yüzden birkaç toplantıya geç kalmış, çok önemli bir toplantıyı da tümünden kaçırmıştı. “Yalnız yaşamak gittikçe zorlaşıyor,” diye söylendi. Yalnız yaşamamanın zorlaştığını düşündükten sonra, karısını, daha doğrusu eski karısını anımsamamasına, eski karısını anımsadıktan sonra da sinirlenmesine olanak yoktu. Bunca yıldır güzel güzel yaşayıp gidiyorlardı, hiçbir şeyleri eksik değildi. Eksik değildi de söz mü? Karısının aylık terzi parasıyla koca bir yıl koca bir aile geçinirdi. Oğlanla kızı Amerika’ya yollayınca, gerçekleştirilmemiş tek düşleri kalmamıştı. Daha ne olacaktı? Yalan değil, doğa gereği, bedenleri gibi aralarındaki duygusal bağlar da gevşemişti son yıllarda, gene de karısı istemiş olsaydı, birlikteliklerini anlayışla sürdürebilir, yaşlılığın eşliğinde, birbirlerine destek olabilirlerdi. Ama istememişti işte, “Seni tanıyamıyorum, seni tanıyamıyorum!” diye bir yinelemedir tutturmuş, sonra da çekip gitmişti. “Tam da herkesin fakire tanıdık çıkmaya başladığı bir sırada!” diye söylendi profesör Tarık Uysal. “Seni tanıyamıyorum! Ne demekse! Adam gibi bir gerekçe bulsaydı bari!” Hayır, bulmamıştı, arama çabasına da

girişmemiş, akan suları durduracak bir nedenden gösteriyormuş gibi, "Dedim ya, seni tanıyamıyorum!" demekle yetinmişti. Bu usa sığmaz gerekçenin iyi bir yanı varsa, o da, bir kez anımsadıktan sonra, yeniden uyuma tehlikesini kesinlikle önlemesiydi. Gene öyle oldu: profesör Tarık Uysal doğrulup oturdu yatağında, gözlüğünü taktı, ayaklarını sarıkıtır terliklerini giydi: isteksiz bir biçimde de olsa, başlayan güne hazırdı. Ama, tam kalkmak üzereyken, birdenbire vazgeçerek yeniden uzandı. Bir şey eksik kalmış gibi.

Bir, hatta iki şey eksik kalmıştı gerçekten, ancak en az bir buçuk yıl önceki yaşama düzenine göre: karısı hep erken kalkar, daha kendisi uyurken, gazetesini getirip başucundaki komodinin üzerine koyar, yatağında doğrulup başlıkları okumaya başladığı zaman da, hep bu dakikayı beklemiş gibi, hemen başında biterek, "Tarık bey, çayınız!" derdi. "Sıradan bir alışkanlık!" Gene de, yıllar yılı sürdürüğünden olacak, yokluğunu kötü duyuruyordu. Ne denli inatçı olduğunu bil-mese, sırf bu gazete ve çay döngüsünü yeniden başlatabilmek için Fikriye hanımın ayaklarına kapanabilirdi. Kapıcı gazetesini erkenden kapıya bırakıyor, gündelikçi kadın çaydanlıkla demliği akşamdan hazırlayıp

ocağın üstüne koyuyordu, ama suyu kaynatmak, çayı demlemek, bardağını kendi eliyle doldurmak sinirine dokunuyor, bir süredir, hemen her sabah, sorunu kökünden çözmek üzere, sürekli evde kalacak, orta yaşın az altında, eli yüzü düzgün bir kadın tutmayı düşünüyordu. Gene düşündü. Ama, hemen arkasından, “Böyle giderse gene geç kalacağım,” diye söylenerek kararlı bir biçimde kalktı, mutfağa gidip çaydanlığın altını yakıtı, kapıdan gazetesini aldı, su kaynayıncaya kadar yatağında günün haberlerine bir göz atmak üzere yatak odasına döndü, pencereye gidip perdeyi çekti.

Profesör Tarık Uysal Gemlik’e doğru denizi görmüş gibi şaşırıverdi birden: gök masmaviydi, karşı apartmanların camlarına parıl parıl bir güneş vurmuştu. Pencereyi açtı, haftalardır bu kenti unutmış görünen güneşle kaynaşmak istercesine, yarı beline dek dışarıya sarktı. Tuhaf şey, bir iki çukur dışında her yer kupkuruydu, hava da mevsime göre bayağı sıcak sayılırdı. Bu sırada, gözlemine doğrulamak ister gibi, aşağılarda bir serçe coşkuyla ötmeye başladı, sonra bir başkası, sonra bir başkası daha, sonra bir civıltı kaynaşması. Onları görebilmek umuduyla kaldırımdaki bodur ağaca dikti gözleri-

ni, birinin şöyle bir havalanıp yeniden konduğunu gördü, ötekileri göremedi, ancak bu tek serçe bile yüreğini hoplattı. En tuhafı, bakılması hiç yakışık almayan bir şey görmüş gibi bir duygu uyandı içinde. Birkaç gün önce, gecenin oldukça ilerlemiş bir saatinde, karşı apartmanda, birden açılan bir ışığın altında, genç bir çiftin sevişmesini anımsadı: genç adamla genç kadın, bir tür oyun oynarcasına, baş döndürücü bir hızla soyunduktan sonra, pencerenin önünde, ayakta, çırılçıplak kapışivermiş, kendisiyse, ağzı kupkuru, soluğu kesilmiş bir durumda, öylece bakakalmıştı. Şimdi, en sevdiği deyimle, görünen oydu ki, o genç çift kendisinden ne denli uzaksa, bu pırıl pırıl sabah da o denli uzaktı: doğa durmadan değişiyor, insanların karşısına nerdeyse çeyrek saat önceki geçmişini bile yadsıtacak bir biçimde, beklenmedik yüzlerle çıkabiliyordu; insanlarsa, hele belirli bir dönemeci döndükten sonra, gittikçe ağırlaşıyor, güçsüzleşiyor, çirkinleşiyor, sevişmeden karın doyurmaya dek her şeye yabancılaşıyor, doğadan, gücünden, güzelliğinden dışlanıyorlardı, sonra, bu yürekler acısı durumunda, bunca yıllık karın bir karış suratla karşına dikiliyor, "Seni tanıyamıyorum," diyordu. Derin derin içini çekti, şu kadın sorununu en

Can Yayınları

*Bu tanıtım kopyası
Can okurları için
özel olarak hazırlandı.*

Can Yayınları

TAHSİN YÜCEL

AYNA

İnönü gibisi yoktur. Okulunuz, sınıfınızın. İnanınlar okları bedeli on öskeden vurduğursun bile, (o)ğu her bedel ne olduğunu anlamaz. Hatta bedel zıttın olduğunu bile. Çarpık Türk yazınının en büyük arzu ustası Tahsin Yücel'in bir öyküsünü okuyacaksınız bu kitapçıkta. Yayıncı Prof. Tark Uysal'ın katkılarıyla, içinde yaşadığımız toplumun içinde yaşadığımız okuyacaksınız. Zaman içinde onun bile tanıyamadığımız Prof. Uysal'ın öyküsü, güzel akce tek diğer olarak parayı gören toplumsal sepiğinin çarpıkası.

Fatih Kemal

ISBN 9789953111119

www.canvecepbirlik.com